

Офіціоз

Продовжуємо обговорення проекту Закону про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної реформи.

Профспілки Львівщини не підтримали пенсійний законопроект

Профспілками на Львівщині проводиться широке публічне обговорення Проекту Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», яке здійснюється за пропозицією ФПУ в рамках розпорядження Кабінету Міністрів України №2311-р від 15.12.2010 р. Підсумкове обговорення відбулося на засіданні Ради Об'єднання профспілок Львівщини спільно з Головним Управлінням Пенсійного фонду України у Львівській області.

Голова ОПЛ Р.М. Дацько у своєму виступі поінформував членів Ради ОПЛ про стан роботи щодо обговорення зазначеного законопроекту в членських організаціях, до їх відома доведено Висновки Спільного представницького органу всеукраїнських профспілок та профоб'єднань.

Заслухано інформацію Головного Управління Пенсійного фонду України у Львівській області з зазначеного питання.

20 січня 2011 року Рада ОПЛ одноголосно прийняла Постанову про відхилення законопроекту як такого, що містить систему негативних правових наслідків для членів профспілок, та доручила Голові ОПЛ Р.М. Дацьку від імені Ради звернутися до Верховної Ради України, народних депутатів України від Львівської області з пропозиціями щодо відхилення зазначеного законопроекту та зниження соціальної напруги у суспільстві.

Обговорення законопроекту за участю правових служб профспілок продовжується на обласному радіо і телебаченні.

Фахівцями Федерації профспілок України здійснено попередню експертну оцінку основних положень проекту Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», зареєстрованого у Верховній Раді України 13 грудня 2010 р., реєстр. № 7455.

Зазначена оцінка буде доопрацьована з урахуванням більш глибокого вивчення законопроекту і пропозицій членських організацій ФПУ та буде покладена в основу позиції профспілок під час громадського обговорення законопроекту, оголошеного Урядом.

Законопроектом пропонуються наступні зміни, зокрема:

У СОЛІДАРНІЙ СИСТЕМІ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ:

1. Підвищити пенсійний вік для жінок з 55 до 60 років, кожні півроку збільшуючи його на 6 місяців, починаючи з 1 лютого 2011 року.

Пропонуємо відкласти розгляд питання підвищення пенсійного віку на більш пізній термін, після завершення відповідної підготовчої роботи.

За ініціативою Федерації профспілок було проведено низку зустрічей з представниками урядових структур для підготовки висновків щодо доцільності і економічної обґрунтованості пропозицій, запропонованих Меморандумом між Урядом України та МВФ, в т.ч. щодо підвищення пенсійного віку для жінок.

Як було з'ясовано, за рахунок підвищення пенсійного віку для жінок з 55 до 60 років економія коштів Пенсійного фонду України у 2011 році становитиме лише 554 млн. грн. з подальшим збільшенням цієї суми у наступні роки.

Профспілки запропонували заміщення даної суми за рахунок: виведення з тіні (легалізації) заробітної плати з нарахуванням на неї внесків до Пенсійного фонду України; розширення зайнятості незайнятих громадян України; збільшення фонду

оплати праці за рахунок підвищення частки оплати праці в операційних затратах на виробництво продукції. Обсяги додатково залучених внесків до бюджету пенсійного фонду можуть становити не менше 75 млрд. грн. на рік

Крім того, слід зазначити, що не було проведено прогнозних розрахунків впливу підвищення пенсійного віку для жінок на ситуацію на ринку праці, вирішити проблему працевлаштування молоді та жінок передпенсійного віку. Ці питання на сьогодні вже набули значної гостроти.

2. Запровадити максимальний розмір пенсії на рівні дванадцяти прожиткових мінімумів, встановлених для осіб, які втратили працездатність.

У цілому запропоноване обмеження пенсій максимальним розміром підтримується. Як свідчить зарубіжний досвід, співвідношення між мінімальним та максимальним розмірами пенсій як правило становить 1 до 4(6). Тому на першому етапі максимальний розмір пенсії можна було б встановити на рівні 10 прожиткових мінімумів для осіб, які втратили працездатність.

3. Збільшити тривалість страхового стажу, необхідного для призначення пенсій за віком з 5 до 15 років.

Внесена пропозиція погіршує умови пенсійного забезпечення громадян. Якщо особа, наприклад, матиме всього стаж роботи 13 років, то виходячи із зазначеного вище права на пенсійні виплати вона не матиме. Це не зовсім справедливо, адже вона (і за неї) протягом цих 13 років сплачувала (сплачували) страхові внески. Виходячи з 35,2 % відрахувань до Пенсійного фонду, наприклад, з середньої заробітної плати 2500 грн. за 13 років до Пенсійного фонду буде сплачено 137 тис. грн. Це набагато більше, ніж буде у працівників на накопичувальному пенсійному рахунку. Тому повністю позбавляти працівника права на пенсію за віком у такому разі є несправедливими.

В іншому разі, якщо все-таки приймається рішення про збільшення необхідного стажу роботи, то в такому разі слід

передбачити пенсію за віком при неповному стажі, як це було передбачено раніше діючим законодавством (при наявності не менше 5 років страхового стажу).

4. Збільшити тривалість страхового стажу з 20 років у жінок і 25 років у чоловіків до відповідно 30 і 35 років, необхідних для призначення мінімальної пенсії на рівні прожиткового мінімуму. При цьому підвищення до пенсій за понаднормовий стаж у розмірі 1% від обчисленого розміру пенсії провадитиметься лише за кожний повний рік роботи понад зазначених вище 30 і 35 років.

Зазначене фактично призведе до зниження рівня пенсійного забезпечення багатьох пенсіонерів, у яких заробітна плата була низькою і відносно невеликим стаж роботи.

Крім того потрібно звернути увагу на те, що нині підвищення за понаднормовий стаж призначається понад мінімального розміру пенсії за віком. Законопроект пропонується встановити мінімальний розмір пенсії на рівні прожиткового мінімуму з урахуванням підвищення за понаднормовий стаж.

Нині у чоловіків і жінок середня тривалість страхового стажу складає лише 35 років, тому значна частина громадян не матиме права на підвищення до пенсій. Значно збільшиться кількість пенсіонерів, які отримуватимуть пенсії нижче мінімальної. У зв'язку з цим пропонується залишити існуючу норму.

5. Збільшити тривалість страхового стажу з 5 до 15 років для призначення пенсій по інвалідності та у разі втрати годувальника.

Зазначене не підтримується, оскільки погіршує умови пенсійного забезпечення громадян.

6. Для обчислення розмірів пенсій використовувати заробітну плату лише за період страхового стажу після 1 липня 2000 року за даними персоніфікованого обліку.

У цілому пропозиція позитивно сприймається. Відповідно до нині діючого законодавства, при призначенні пенсії враховується заробітна плата за будь-які 60 календарних місяців роботи підряд до 01.07.2000 р. і за весь період починаючи з 01.07.2000 р. до моменту звернення за призначенням пенсії. Разом з тим, перед виходом на пенсію, особливо враховуючи складний фінансово-економічний стан підприємств і організацій, працівники можуть мати значно нижчу заробітну плату, ніж, наприклад, 15-20 років тому.

Тому необхідно залишити існуючу норму, але за бажанням працівника. Тобто, якщо працівник бажає додатково до заробітної плати працівника за період з 1 липня 2000 року до виходу на пенсію взяти ще заробітну плату за будь-які 5 років роботи за період до 1 липня 2000 року, то таку можливість йому необхідно забезпечити.

7. Крім періоду у межах 10 % від загального стажу роботи, який нині можна виключати з періоду, за який враховується заробітна плата для обчислення пенсії, пропонується надати особам можливість також додатково виключати періоди строкової військової служби, по догляду за дитиною до 3 років, по догляду за інвалідом I групи або дитиною-інвалідом віком до 16 років, за пенсіонером, який за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду

Зазначену пропозицію неодноразово вносила і ФПУ, тому вона підтримується.

8. При обчисленні коефіцієнтів заробітку передбачається за періоди отримання допомоги по безробіттю враховувати мінімальну заробітну плату.

Зазначена пропозиція не підтримується, оскільки більша частина безробітних отримують допомогу по безробіттю у значно вищому розмірі, ніж мінімальна заробітна плата. Тому

потрібно враховувати розмір допомоги по безробіттю або дати можливість вилучати зазначені періоди при визначенні коефіцієнтів заробітку.

9. При призначенні пенсій їх розміри визначати із застосуванням середньої заробітної плати в Україні за три календарні роки перед зверненням за призначенням пенсії.

Внесена пропозиція суттєво знижує розміри пенсій. Потрібно залишити існуючу норму, тобто що для обчислення пенсії має враховуватися середня заробітна плата в Україні за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії. В іншому випадку, ніякого осучаснення заробітної плати працівника за минулий період (а це головна мета коригування заробітку) не відбуватиметься.

10. Перерахунок пенсій працюючим пенсіонерам передбачається провадити лише з урахуванням стажу роботи після призначення пенсії (не менше 2 років), або із застосуванням стажу роботи і заробітку після призначення пенсії, але розрахунок пенсії провадити із застосуванням показника середньої заробітної плати в Україні, з урахуванням якого раніше було призначено (перераховано) пенсію.

Внесена пропозиція не підтримується. Пенсіонери, продовжуючи працювати, сплачують (і за них сплачуються) внески на пенсійне страхування, розмір яких є досить високим. Тому для них пенсії мають підвищуватися у більш вищому розмірі порівняно з непрацюючими пенсіонерами.

Пропонуємо у законопроекті передбачити норму щодо перерахунку пенсій працюючим пенсіонерам з врахуванням середньої заробітної плати в Україні за календарний рік, що передує року звернення за перерахунком пенсії.

При цьому необхідно звернути увагу, що пропозиції про здійснення перерахунку пенсій працюючим пенсіонерам суперечать положенням передвиборчої програми Президента України В.Януковича "Україні для людей" стосовно захисту прав працюючих пенсіонерів, створення стимулів для залучення пенсіонерів до трудової діяльності.

11. При переведенні з одного виду пенсії на інший для розрахунку розміру пенсії застосовувати показник середньої заробітної плати, який застосовувався при обчисленні раніше призначеної (перерахунку) пенсії.

Пропозицію внесено не обґрунтовано. Якщо, наприклад, особі у 2006 році була призначена пенсія по інвалідності і вона продовжувала працювати, а в 2011 році призначається пенсія за віком, то вважаємо несправедливо здійснювати розрахунок пенсії виходячи із середньої заробітної плати за 2005 рік. Такий розрахунок здійснюватися як при первинному призначенні пенсії.

Крім того, потрібно в законі дати поняття «переведення з одного виду пенсії на інший», оскільки на практиці воно призводитиме до різного тлумачення.

12. Достроково призначена пенсія (за півтора року до досягнення пенсійного віку) у період до досягнення пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", працюючим пенсіонерам не виплачується.

Пропозиція підтримується.

13. Виплачувати грошову допомогу особам, які на дату досягнення пенсійного віку, передбаченого статтею 26 цього Закону, працюють у закладах та установах державної або комунальної форми власності на посадах, робота на яких дає право на призначення пенсії за вислугу років відповідно до пунктів "е"—"ж" статті 55 Закону України "Про пенсійне забезпечення"

(працівники освіти, охорони здоров'я та соціального захисту, артисти театральних-концертних та інших видовищних закладів, спортсмени – заслужені майстри спорту, майстри спорту міжнародного класу) в розмірі десяти місячних їх пенсій. Виплата зазначеної грошової допомоги здійснюватиметься у разі коли таким особам раніше пенсія не призначалася за рахунок коштів, з яких виплачується пенсія.

Стосовно самої виплати грошової допомоги, то зауважень немає. Але фінансування цієї виплати має здійснювати за рахунок коштів Державного бюджету. В іншому випадку внесена пропозиція спричинить додаткове фінансове навантаження на бюджет Пенсійного фонду України.

14. Максимальна величина бази нарахування єдиного внеску – максимальна сума доходу застрахованої особи, збільшується з 15 до 17 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

Підтримується, оскільки дозволить збільшити надходження до бюджету Пенсійного фонду України.

II. ПРОПОНУЄТЬСЯ У ПЕНСІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗА СПЕЦІАЛЬНИМИ ЗАКОНОДАВЧИМИ АКТАМИ:

1. Підвищити пенсійний вік для чоловіків до 62 років (державні службовці, народні депутати, науковці, судді та інші).

Зазначена пропозиція не підтримується, оскільки в даному випадку не враховується низька середня тривалість життя чоловіків як в цілому так і в період перебування на пенсії. Питання слід відкласти на більш пізній термін, після завершення відповідної підготовчої роботи.

2. Пенсії призначати в розмірі 80 % заробітку (нині 80-90 % залежно від вислуги років).

Виходячи із стратегії реформування пенсійної системи (в частині реформування спеціальних пенсій) пропозиція заслуговує на увагу.

3. Встановити максимальний розмір пенсії на рівні 12 прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб.

Пропозиція підтримується, проте таке обмеження доцільно встановити на рівні 10 прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб.

4. У тих випадках, коли розмір раніше призначеної пенсії є вищим ніж 12 прожиткових мінімумів, то в подальшому така пенсія не буде індексуватися і підвищуватися у зв'язку із зростанням середньої заробітної плати в Україні до того часу, поки не відповідатиме максимальному розміру пенсії, встановленому цим Законом.

Пропозиція підтримується.

5. Здійснювати виплату спеціальних пенсій в період роботи на посадах, що дають право на призначення пенсій за окремими законодавчими актами у підвищених розмірах, в розмірах, визначених за нормами Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”. Такий порядок виплати пенсії не поширюється на пенсіонерів, яким призначена пенсія та які влаштувалися на роботу до набрання чинності цим Законом.

Пропозиція підтримується, оскільки це дасть можливість забезпечити єдиний підхід щодо рівня пенсійного забезпечення працюючих пенсіонерів всіх категорій.

Однак, це має стосуватися всіх пенсій, призначених у підвищених розмірах, зокрема, Митного кодексу України, Законів України «Про Національний банк України», «Про Кабінет Міністрів України», «Про дипломатичну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про судову експертизу», «Про державну підтримку засобів масової

інформації та соціальний захист журналістів», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про судоустрій і статус суддів».

6. Достроково призначена пенсія (за півтора року до досягнення пенсійного віку) у період до досягнення пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, працюючим пенсіонерам не виплачується.

Пропозиція підтримується.

7. Збільшується тривалість вислуги років, необхідної для призначення пенсії за вислугу років працівникам прокуратури (на 5 років).

Зауважень немає, проте пропозиція потребує додатково обговорення.

8. Збільшується тривалість вислуги років, необхідної військовослужбовцям для призначення пенсії за вислугу років та розмір обчислення пенсій у відсотках залежно від вислуги років.

Зауважень немає, проте пропозиція потребує додатково обговорення.

9. Науковим працівникам для обчислення пенсії враховуватиметься лише заробітна плата за даними персоніфікованого обліку, тобто за період з 1 липня 2000 року і до виходу на пенсію (нині – за будь-які 5 років наукової роботи до 1 липня 2000 року та за весь період роботи з 1 липня 2000 року до виходу на пенсію).

У цілому підтримується, проте доцільно залишити існуючу норму. Тобто, якщо працівник бажає додатково до заробітної плати працівника за період з 1 липня 2000 року до виходу на пенсію взяти ще заробітну плату за будь-які 5 років наукової роботи за період до 1 липня 2000 року, то таку можливість він повинен мати.

10. Працюючим науковим працівникам пенсія перераховуватиметься лише з урахуванням стажу роботи після призначення пенсії та з урахуванням середньої заробітної плати в Україні, з якої було призначено (попередньо) перераховано пенсію.

Запропонована норма не підтримується. Необхідно залишити діючу норму щодо перерахунку пенсій працюючим пенсіонерам з врахуванням середньої заробітної плати в Україні за календарний рік, що передує року звернення за перерахунком пенсії.

III. ЩОДО НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

Законопроект передбачається:

– запровадити накопичувальну систему пенсійного страхування (II рівень) з року, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України;

– поширити дію II рівня на осіб, яким на дату запровадження системи виповнилося не більше 35 років;

– встановити розмір страхового внеску з моменту впровадження системи на рівні 2 % бази нарахування єдиного внеску на соціальне страхування із подальшим щорічним підвищенням на один відсоток до 7 %;

– адміністрування страхових внесків накопичувальної системи здійснювати через Пенсійний фонд України, а через 2 роки – за бажанням через недержавний пенсійний фонд;

– вносяться ряд уточнень щодо окремих понять, взаємовідносин у накопичувальній системі пенсійного забезпечення, сплати внесків, здійснення виплат, відповідальності різних суб'єктів тощо.

У цілому зауважень немає, однак ряд запропонованих положень потребує додатково обговорення.

Департамент з питань соціального захисту

Добровільна участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Проблема забезпеченої старості хвилює багатьох громадян держави. Одних – тому що вже є пенсіонерами, інших – тому що скоро стануть ними, молодь – тому що мріє про достойне матеріальне забезпечення в похилому віці. Отже, пенсійна реформа стосується кожного громадянина України, тому марно сподіватися, що без широкої обізнаності населення у питаннях пенсійного забезпечення можливе успішне проведення такого масштабного перетворення. Суттєвою є також та обставина, що держава, запроваджуючи пенсійну реформу, перш за все формує базу для пенсійного забезпечення людей, які знаходяться у молодому та середньому віці. Ці громадяни мають можливість, працюючи, робити пенсійні внески з метою отримання індивідуальної пенсії, а значить, складаються підвалини для розбудови стабільного громадянського суспільства майбутнього.

Одним із важливих чинників у визначенні права на пенсію та її розміру є страховий стаж. Згідно зі статтю 24 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” до страхового стажу, що враховується при призначенні пенсії, зараховуються лише ті періоди, за які сплачено внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Якщо сума страхових внесків, сплачених за відповідний місяць, є меншою, ніж мінімальний страховий внесок (сума коштів, що визначається розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір страхового внеску, встановлених законом на день отримання заробітної плати або доходу), до страхового стажу зараховується пропорційно зменшений період.

Якщо особа у певні періоди не сплачувала страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (наприклад, під час навчання, у період визнання інвалідом, тимчасового виїзду за кордон, тощо), єдиною можливістю для неї включити ці періоди до страхового стажу є добровільна участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Законом України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” передбачена можливість добровільної участі у пенсійному страхуванні (стаття 12). Право на добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування мають особи, які досягли 16-річного віку та належать до кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню відповідно до статті 11 цього закону, у тому числі іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють на території України, громадяни України, які постійно проживають або працюють за межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згоди на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Слід зазначити, що Законом України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” надається право добровільної участі як у солідарній так і у накопичувальній системі пенсійного страхування або одночасно в обох системах.

Особа, яка хоче взяти участь у добровільному страхуванні, подає до територіального органу Пенсійного фонду за місцем проживання відповідну заяву за формою, встановленою правлінням Пенсійного фонду, та документи за затвердженням ним переліком. Перелік документів, необхідних для укладення договору про добровільну участь, форму заяви та типового договору про добровільну участь у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування визначено в пункті 3.17 Інструкції про порядок обчислення і сплати страхувальниками та застрахованими особами внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування до Пенсійного фонду України.

З такою особою територіальний орган Пенсійного фонду не

пізніше ніж через 30 календарних днів з дня отримання заяви укладає договір про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування відповідно до типового договору, що затверджується правлінням Пенсійного фонду.

Договір про добровільну участь повинен містити: назву документа; відомості про особу, які вносяться до системи персоналізованого обліку; вид системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, у якій особа братиме участь; термін дії договору, який не може бути менше року; розмір і порядок сплати страхових внесків; умови набуття застрахованою особою права на пенсійні виплати; умови розірвання договору; права та обов'язки сторін, відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання умов договору; інші умови за згодою сторін або передбачені типовим договором про добровільну участь, що не суперечить Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”.

Крім того, договором про добровільну участь може бути передбачена одноразова сплата застрахованою особою страхових внесків за попередні періоди. При цьому сума сплачених страхових внесків за кожний місяць не може бути меншою мінімального страхового внеску.

Договір про добровільну участь набуває чинності з дня його підписання.

У випадках, якщо особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню; не відповідає іншим вимогам, визначеним частиною першою статті 12 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”; подала неповні або недостовірні відомості; уже уклала договір про добровільну участь, термін дії якого не припинено або за яким не виконала передбачені договором умови; бажає укласти договір на термін менше одного року, територіальний орган Пенсійного фонду відмовляє в укладенні договору про добровільну участь. В інших випадках відмова в укладенні договору про добровільну участь не допускається.

Договір про добровільну участь може бути достроково розірваний:

застрахованою особою: за умови дії договору не менше одного року; у разі систематичного порушення територіальним органом Пенсійного фонду умов договору; за згодою сторін, якщо договір діяв не менше одного року;

територіальним органом Пенсійного фонду в разі: набуття застрахованою особою відповідно до зазначеного вище Закону обов'язку щодо участі в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; виникнення обставин, що не відповідають визначеним зазначеним Законом вимогам до осіб, які мають право брати добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; систематичного порушення застрахованою особою умов договору; смерті застрахованої особи.

В інших випадках дострокове розірвання договору про добровільну участь не допускається.

Таким чином, пенсійна реформа має на меті розвивати демократичні основи держави, утверджувати законність і справедливість в суспільстві, сприяти консолідації суспільства і формуванню особистої відповідальності людини за власне економічне благополуччя. Для забезпечення необхідного рівня добробуту після досягнення пенсійного віку громадяни України мають сьогодні широкі можливості, і в цьому аспекті добровільна участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування дозволить зберегти повний страховий стаж і збільшити майбутній розмір пенсії.

Н.ЯРЕМКЕВИЧ, заступник начальника управління Пенсійного фонду України у Франківському районі м.Львова